

Tourism and Recreation

<https://dergipark.org.tr/tourismandrecreation>

E-ISSN: 2687-1971

Öğretmenlerin boş zaman katılımlarının iş-aile çatışmasına etkisi

The effect of teachers' leisure participation on work-family conflict

Ercan YAVUZ^{1*}, Muhammet VAPUR², Süreyya Derya ATAY³

¹Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Rekreasyon Yönetimi Bölümü, eyyavuz@gmail.com, 0000-0003-3696-4832

²İstanbul Rumeli Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Bölümü, mvapur37@gmail.com, 0000-0002-3417-2156

³Milli Eğitim Bakanlığı, atay.sureyyaderya@hbv.edu.tr, 0009-0006-0260-4854

MAKALE BİLGİSİ/ARTICLE INFO

Araştırma / Research Article

Anahtar Kelimeler:

Rekreasyon, Boş Zaman Katılımı, İş-Aile Çatışması, Aile-İş Çatışması.

Key Words:

Recreation, Leisure Participation, Work-Family Conflict, Family-Work Conflict.

Gönderme Tarihi/Received Date:
28.11.2023

Kabul Tarihi/Accepted Date:
30.12.2023

Yayımlanma Tarihi/Published Online:
31.12.2023

DOI:
[10.53601/tourismandrecreation.1397301](https://doi.org/10.53601/tourismandrecreation.1397301)

ÖZET

Öğretmenlerin boş zaman katılımlarının iş-aile/aile-iş çatışması üzerindeki etkisinin belirlenmesi çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Ayrıca, öğretmenlerin boş zaman aktivitelerine katılım düzeyini, iş-aile çatışması ve aile-iş çatışması düzeylerinin incelemesi çalışmanın bir diğer amacını oluşturmaktadır. Bu doğrultuda nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Öte yandan çalışmanın saha araştırması kapsamında Ankara'da faaliyet gösteren 485 öğretmenden çevrimiçi formatta anket tekniğiyle veriler elde edilmiştir. Anket formu, sosyo-demografik durum formu, boş zaman katılım ölçeği ve iş-aile çatışması ölçeğinden oluşmaktadır. Elde edilen veriler ışığında, demografik değişkenlerin analizi için SPSS 27 ve yapısal model testi için PLS-SEM paket programları kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, fiziksel ve sosyal aktivitelere katılımın aile-iş çatışması üzerinde anlamlı ve negatif bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p < 0.01$). Bu noktada boş zaman katılımının örgütler için ne kadar önemli olduğu bir kere daha ispatlanmakla beraber çalışanların iş-aile/aile-iş çatışmalarını ortadan kaldırmak için bilhassa aile içi rekreasyon faaliyetlerini maddi olarak desteklemesinin gerekliliği vurgulanmıştır.

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the effect of teachers' leisure participation on work-family/family-work conflict. In addition, another aim of the study is to examine the level of teachers' participation in leisure activities, work-family conflict and family-work conflict. In this direction, the relational survey model, one of the quantitative research methods, was used. On the other hand, in line with the field research of the study, data were collected from 485 teachers working in Ankara province by using the online survey technique. The questionnaire consists of personal information form, leisure participation scale and work-family conflict scale. In the light of the data obtained, SPSS 27 was used for the analysis of demographic variables and PLS-SEM package programs were used for structural model testing. As a result of the study, it was concluded that participation in physical and social activities had a significant and negative effect on work-family conflict ($p < 0.01$). At this point, it is once again proved how important leisure participation is for organizations, and it is emphasized that it is necessary to financially support especially family recreation activities in order to eliminate work-family/family-work conflicts of employees.

1. Giriş

İş-aile çatışması, modern yaşamın karmaşıklıklarıyla başa çıkmaya çalışan bireylerin karşılaştığı önemli bir konudur. Genel olarak iş-aile çatışması, işteki sorumluluklarla aile yaşamı arasındaki dengeyi sağlamakta yaşanan zorlukları ifade eder. Özellikle öğretmenler gibi meslek sahibi bireyler için iş-aile yaşamı dengesi kurmak zor olabilir. Öğretmenler, ders ve sınav hazırlıkları, veli ve öğrencilerin sürekli talepleri gibi işle ilgili sorumlulukları iş dışı zamanlarda da yerine getirmek zorunda kalabilirler. Bu sorumluluklar genellikle aile ile geçirilmesi gereken zamanı etkileyebilir ve çatışmalara yol açabilir. İş-aile çatışması sonucunda aile içi ilişkiler zarar

görebilir, çalışan bireyler işle fazla ilgilendiği için aile üyelerine yeterince zaman ayıramayabilirler. Aynı zamanda iş kaynaklı stres ve siniri evlerine taşıyabilirler, bu da iş-aile dengesini bozabilir. Boş zaman aktiviteleri, bu dengeyi yeniden sağlama, olası stresi azaltma, iş tatmini, mental ve psikolojik iyi oluşu artırma potansiyeline sahiptir (Keyes, 2002; Jim & Chen, 2009; Stack & Iwasaki, 2009; Keyes vd., 2010; Vapur, 2023). Yapılan araştırmalar, boş zaman etkinliklerine katılımın psikolojik sağlık üzerinde olumlu etkileri olduğunu göstermektedir. Boş zamanlarını çeşitli etkinliklerle değerlendiren bireylerin, olumlu duygularını artırdığı ve stresle başa çıkma sürecine önemli katkılarda bulunduğu geniş çapta kabul görmektedir (Coleman & Iso-Ahola, 1993; Caltabiano, 1995; Cassidy &

* Sorumlu yazar /Corresponding author.

Doç. Dr. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Rekreasyon Yönetimi Bölümü, eyyavuz@gmail.com, 0000-0003-3696-4832

Long, 1996; Iso-Ahola & Park, 1996; Pressman vd., 2009; Harmon & Kyle, 2016).

Aile-iş çatışması, kişinin ailesi ve işi arasındaki çatışmaları deneyimlediği bir olgudur. Günümüzde iş hayatının yoğun temposu, teknolojik gelişmeler ve aile yaşamının talepleri arasında denge kurmak giderek zorlaşmaktadır. Aileden kaynaklanan sorumluluklar, işe odaklanmayı zorlaştırabilir ve bu durum iş yaşamında çatışmalara yol açabilir. Bu çatışmalar, çalışan bireylerin iş performansı, yaşam kalitesi, zihinsel ve duygusal iyi hallerini önemli ölçüde etkileyebilir. Ortaya çıkabilecek bu tarz olumsuz sonuçların önüne geçebilecek, tamponlayabilecek, aile-iş dengesini sağlayabilecek boş zaman aktivitelerine katılım olabilir. Aile içi problemleri ortadan kaldırıp yerine karı-koca ya da ebeveynler arasında uyumlu ve sağlıklı ilişkiler geliştiren en önemli güç olarak boş zaman katılımı öne sürülmektedir (Zabriskie & McCormick, 2001). Literatürde yapılan çalışmalarda bu öneri desteklemektedir. Aileyle birlikte yapılan boş zaman aktivitelerinin; ailelerin birbirleriyle bağ kurma, aile içi sorun çözme, aile içi iletişim becerilerini güçlendirme, aile uyumu, aileye adaptasyonu, aile ilişkilerini güçlendirme ve genel aile işlevselliğini artırdığını göstermektedir (Hawkes, 1991; Huff vd., 2003; Sara Wells vd., 2004; Zabriskie & McCormick, 2003; Zabriskie ve Freeman, 2004).

Bu çalışmada, boş zaman aktivitelerinin iş-aile çatışması ve aile-iş çatışması üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, öğretmenlerin boş zaman aktivitelerine katılım düzeyini, iş-aile çatışması ve aile-iş çatışması seviyelerini incelemektedir. Bu çalışma aynı zamanda, öğretmenlerin iş ve aile yaşamları arasında daha iyi bir denge kurabilmeleri için öneriler sunmayı hedeflemektedir.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Boş Zaman Katılımı

Boş zaman kavramı, literatürde “varlık durumu, rekreasyonel aktivite, kültürel yapı, iş dışı zaman, sosyal kontrol biçimi ya da deneyim” gibi çeşitli perspektiflerle tanımlanmıştır. Bu makalede, boş zaman kavramı aktivitelerle katılım açısından ele alınmaktadır. Dumazedier (1974), boş zamanı aktivite kavramıyla açıklamaktadır. Ona göre, boş zaman; iş, aile ve toplumsal yükümlülükler dışında çeşitli amaçlarla yapılan aktiviteleri ifade eder. Bireyin tercih ettiği bu aktiviteler, iş, aile ve toplumsal zorunlulukların dışında kendi isteğiyle katıldığı etkinliklerdir. Kraus (1994), boş zamanı zevk ve kendini geliştirme fırsatı sunan aktiviteler olarak tanımlar. Boş zaman, kişisel veya sosyal ihtiyaçları karşılayan faaliyetlere katılma imkânı sunar. Bread & Ragheb (1980) ise boş zamanı aktivite olarak, bireyin özgür iradesiyle yaptığı işle ilgili olmayan aktivitelerle katılma sıklığı olarak tanımlar. Boş zaman aktiviteleri, kişinin meşgul olduğu faaliyetleri ifade eder (Wang, 2008: 30).

Boş zaman aktiviteleri, farklı kategorilere ayrılacak geniş bir yelpazeye sahiptir. McKechnie (1975) tarafından sekiz kategoriye ayrılan boş zaman aktiviteleri şunlardır: Kitle iletişim araçları (TV, radyo), entelektüel okuma, sosyal aktiviteler, açık hava aktiviteleri, sportif aktiviteler, seyircili sporlar, kültürel aktiviteler ve hobilerdir. Weissinger & Iso-

Ahola (1992)'nin çalışmasında boş zaman aktiviteleri; okuma ve dinleme, sosyal faaliyetler, eğlence, teşvik faaliyetleri, doğal faaliyetler, rekabetçi faaliyetler, rekabetçi olmayan faaliyetler, gözlemsel faaliyetler, dini faaliyetler, hobiler, aile faaliyetleri ve diğerleri şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Bu makalede ise boş zaman aktiviteleri, fiziksel, üretici, sosyal ve bilişsel olmak üzere dört ana kategoriye ayrılmıştır. Bu sınıflandırma, boş zaman aktivitelerini daha genel ve kapsamlı bir perspektiften ele almayı amaçlamaktadır.

Teknolojinin ilerlemesi ve boş zamanın artmasıyla birlikte Türkiye’de rekreasyon aktivitelerine katılmanın önemi daha belirgin hale gelmektedir. Türkiye’de son yayınlanan zaman kullanım istatistiklerine göre, bireyler boş zamanlarında sosyal, sportif, entelektüel ve hobi faaliyetlerine zaman ayırmaktadırlar (Özdemir, 2018). Bireylerin boş zamanlarını değerlendirme konusundaki genel memnuniyet seviyelerinin çok düşük olmadığı görülmektedir (TÜİK, 2023). Boş zaman etkinliklerine yönelik hizmet sağlayıcıların çeşitli rekreasyon ürünleri sunmaları, katılım ve memnuniyet düzeylerini artırmaktadır (Vapur & Yavuz, 2022). Ancak meslek gruplarına göre zaman kullanımı verileri henüz elde edilmemiştir.

Eğitim sektörünün temel taşı olan öğretmenlik mesleği, iş yerinde geçirilen sürenin eğitim kademesi ve bransa göre değiştiği bir meslektir. Örneğin, sınıf öğretmenleri gün boyu eğitim kurumunda bulunurken, meslek dersleri verenler sadece ders saatlerinde kurumda bulunmaktadırlar. Bu nedenle, öğretmenlerin çalışma saatlerinde, diğer kamu personeline göre daha fazla boş zaman yer aldığı gözlemlenmektedir. Öğretmenlerin boş zamanlarını daha iyi anlamak için zaman kullanımıyla ilgili araştırmalar yapılmalıdır. Literatürde öğretmenlerin boş zamanlarında en fazla hangi aktivitelerle katıldıklarını belirlemeye yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Araştırmalara göre, öğretmenlerin katıldıkları aktiviteler genellikle entelektüel, sanatsal, kültürel, fiziksel ve sosyal aktiviteler olarak sıralanmaktadır (Dorul, 2017; Demirbaş, 2020; Vapur, 2023). Öğretmenlerin boş zamanlarında en fazla tercih ettikleri aktivitelerin, genellikle meslekleriyle uyumlu aktiviteler olduğu görülmektedir. Genellemenin teorisine göre, işlerinden memnun olan bireyler, boş zamanlarında benzer türde aktivitelerle mutlu olma eğilimindedirler (Karaküçük, 2008).

2.2. İş-Aile Çatışması/Aile-İş Çatışması

İş-aile çatışması veya aile-iş çatışması, çalışan bireyleri doğrudan veya dolaylı bir şekilde büyük ölçüde etkileyebilmektedir. Bu iki kavram genellikle çalışan bireylerin iş hayatı ile aile hayatı arasında denge kurma konusundaki yaşadıkları çatışmaları ifade etmektedir. Bu tür çatışmalar genellikle evli çalışanlar arasında yaygın olarak görülse de ebeveynleri ile yaşayanlar ve yaşlı bakımı sorumluluğu olan çalışanlar da bu tür çatışmaları yaşatabilmektedirler (Kossek, 2005). Çalışanların hayatlarında dengeyi bozan faktörler arasında uzun ve düzensiz çalışma saatleri, sık iş seyahatleri, hafta sonu mesailer, erken veya geç saatlerde yapılan toplantılar, esnek olmayan çalışma programları, iş güvensizliği ve yöneticilerin anlayışsız ve esnek davranışlardan yoksun olması yer alabilir.

İş-aile çatışması kavramı, Greenhaus & Beutell (1985) tarafından iş- "iş ve aile alanlarından kaynaklanan rol taleplerinin bazı açılardan karşılıklı olarak uyumsuz olması durumu" olarak tanımlanmıştır. Kahn vd., (1964) iş-aile çatışmasını, "bireyin işyerindeki rol talepleriyle ailedeki rol taleplerinin çeliştiği bir roller arası çatışma türü" olarak tanımlamışlardır. Genel olarak iş-aile çatışması bireyin iş hayatıyla aile hayatının iç içe girmesi olarak ifade edilmektedir. Günümüzde teknolojik gelişmeler, insanların işleriyle aile yaşantıları arasındaki sınırları belirsizleştiriyor ve bu da iş-aile çatışmalarının artmasına neden olabiliyor. Özellikle uzaktan çalışma gibi yeni iş modelleri, çalışanların iş ve aile rollerini daha karmaşık hale getirebiliyor.

İş-aile çatışmalarını artıran birçok faktör bulunmaktadır. Yapılan çalışmalar, öğretmenlerin iş-aile çatışmasını etkileyen faktörler arasında cinsiyet (Özkul & Cömert, 2019; Akkuş, 2020; Korkmazer & Aksoy, 2020), çalışma süresi (Öner, 2012; Korkmazer & Aksoy, 2020), yaş (Akkuş, 2020; Korkmazer & Aksoy, 2020), kıdem yılı (Akkuş, 2020; Korkmazer & Aksoy, 2020), medeni durum (Akkuş, 2020), eğitim düzeyi (Korkmazer & Aksoy, 2020), psikolojik sermaye (Demir, 2019), zaman tutumu (Özer & Kış, 2015), okul kademesine (Akkuş, 2020) ve iş yükü fazlalığı (Korkmazer & Aksoy, 2020) yer aldığını göstermektedir.

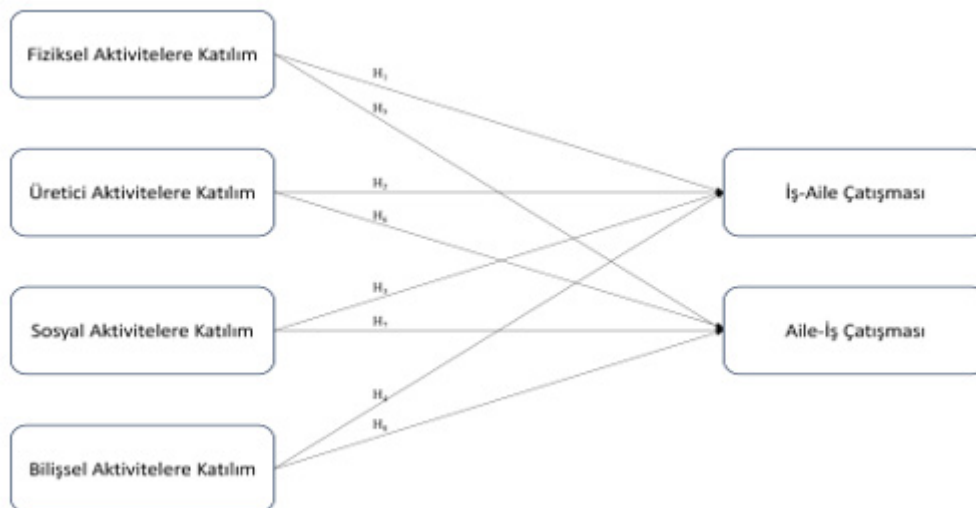
Aile-iş çatışması, aile ile ilgili sorumlulukların iş yerindeki görev ve sorumlulukları engellemesi durumunu ifade eder (Netemeyer vd., 1996). Aile-iş çatışması, ailenin işle ilgili görevlerin yerine getirilmesini engellediği veya aile yaşamı ile iş yaşamı arasında olumsuz etkileşimlerin yaşandığı bir tür çatışmayı ifade eder (Voydanoff, 2005). Yani genel olarak aile-iş çatışması, aile yaşamı ile iş yaşamı arasındaki dengeyi zorlaştıran ve çatışmalara neden olan bir durum olarak tanımlanır. Bu tür çatışma, aile ile ilgili meseleler ve sorunlar nedeniyle ortaya çıkar. Örneğin, çocukların bakımı ve ev işleri nedeniyle işe gidemeyen çalışanlar aile-iş çatışması yaşayabilirler (Büyükyılmaz & Akyüz, 2015). Yapılan çalışmalar, öğretmenlerin aile-iş çatışmasını etkileyen faktörler arasında yaş (Akkuş, 2020), kıdem (Başoğlu vd., 2016; Özkul & Cömert, 2019), ders yükü (Özkul & Cömert,

2019), cinsiyet (Öner, 2012; Akkuş, 2020), eğitim düzeyi (Başoğlu vd., 2016), medeni durum (Akkuş, 2020), çocuk sayısı (Başoğlu vd., 2016), ekonomik refah (Başoğlu vd., 2016) ve psikolojik sermaye (Demir, 2019) gibi faktörlerin etkili olduğunu göstermektedir. Bu noktada araştırma kapsamında yapılan literatür taraması sonucunda modelle ilgili çalışmaya rastlanmamıştır.

3. Yöntem

Araştırmanın evrenini, Ankara'da farklı kademelerde görev yapan toplam 75,543 öğretmen oluşturmaktadır. Bu öğretmenler, okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde faaliyet göstermektedir (MEB, 2023). Örneklem büyüklüğü, $\alpha=0,05$ güven düzeyinde $n=381$ olarak belirlenmiştir (Çokluk vd., 2010: 130). Araştırmanın örnekleminde, tesadüfi örnekleme yöntemleri arasından kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem ile Ankara İlinde görev yapan 485 öğretmene ulaşılmıştır. Anketin başında katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Diğer bölümlerde ise katılımcılara araştırmanın konusu olan ölçeklerden oluşan sorular yöneltilmektedir. 485 anket, çevrimiçi olarak doldurulmuş ve bu veriler üzerinden analizler yapılmıştır.

Anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; cinsiyet, yaş, medeni durum, görev yapılan eğitim kurumu, istihdam biçimi, mesleki tecrübe, kariyer basamağı ve mezuniyet durumu gibi demografik bilgileri ölçmek oluşturulan için ifadeler yer almaktadır. İkinci bölümde, boş zaman katılım (BZK) ölçeği yer almaktadır. Bu ölçek Procidano & Heller'in (1983) geliştirmiş ve Türkçeye Sevil (2015) tarafından uyarlanmıştır. Ölçek 15 ifade ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; fiziksel aktivitelere katılım (FAK), üretici aktivitelere katılım (ÜAK), sosyal aktivitelere katılım (SAK) ve bilişsel aktivitelere katılım (BAK) boyutlarıdır. son bölümünde ise aile-iş çatışması ölçeği yer almaktadır. Bu ölçek, Netemeyer vd. (1996) tarafından geliştirilmiştir. Türkçeye uyarlama çalışması Apaydın (2004) tarafından yapılmıştır. Ölçek, 10 ifade ve iki boyuttan oluşmaktadır. Her iki ölçekte cevaplar 5'li Likert değerlendirilmesiyle toplanmaktadır.

Şekil 1. Araştırma Modeli

Demografik değişkenlerin analizi için SPSS 27 ve yapısal model testi için PLS-SEM (Yapısal Eşitlik Modellemesi) kullanılmıştır. Bu analizde ise Smart-PLS 4.0 programı kullanılmıştır. PLS-SEM, veriler normal dağılmadığında ve çok düzeyli yapıları bir arada küçük örneklerle analiz edebilen non-parametrik bir yöntemdir. Ayrıca, Smart-PLS programı, karmaşık modelleri bütünsel olarak analiz edebilme yeteneğine sahiptir ve küçük örneklerle çalışıldığında ve modelde faktör sayısı az olduğunda bile doğru sonuçlar verebilir (Hair vd., 2017). Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Etik Komisyonunun 14.06.2023 tarih ve 06 sayılı toplantısında incelenmiş olup, araştırmanın etik açıdan uygun olduğu kararlaştırılmıştır. Boş zaman katılımının iş-aile çatışması ve aile-iş çatışması üzerinde etkisinin araştırmak için ilişkisel tarama modeli ve hipotezleri oluşturulmuştur. Model bağlamında (Bknz. Şekil 1) oluşturulan hipotezler şu şekildedir:

H_1 : Fiziksel aktivitelere katılımın iş-aile çatışması üzerinde anlamlı ve negatif bir etkisi vardır.

H_2 : Üretici aktivitelere katılımın iş-aile çatışması üzerinde anlamlı ve negatif bir etkisi vardır.

H_3 : Sosyal aktivitelere katılımın iş-aile çatışması üzerinde anlamlı ve negatif bir etkisi vardır.

H_4 : Bilişsel aktivitelere katılımın iş-aile çatışması üzerinde anlamlı ve negatif bir etkisi vardır.

H_5 : Fiziksel aktivitelere katılımın aile-iş çatışması üzerinde anlamlı ve negatif bir etkisi vardır.

H_6 : Üretici aktivitelere katılımın aile-iş çatışması üzerinde anlamlı ve negatif bir etkisi vardır.

H_7 : Sosyal aktivitelere katılımın aile-iş çatışması üzerinde anlamlı ve negatif bir etkisi vardır.

H_8 : Bilişsel aktivitelere katılımın aile-iş çatışması üzerinde anlamlı ve negatif bir etkisi vardır.

4. Bulgular

Araştırmanın bulgular bölümünde öncelikle örneklemin temel özelliklerine ilişkin dağılımlar, ölçek puan ortalamaları, doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, geçerlilik ve güvenilirlik analizleri incelendi. Ayrıca yapısal model bulguları da tablolar halinde sunuldu. Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet dağılımları incelendiğinde %82.7'sini erkekler ve %17.3'ünü kadınlar oluşturmaktadır. Öğretmenlerin yaş durumları incelendiğinde, %10.5'i 22-29 yaş aralığında, %33.8'i 30-39 yaş aralığında, %40.6'sı 40-49 yaş aralığında ve %15.1'i ise 50 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin medeni durumları incelendiğinde, %81.4'ünün evli ve %18.6'sının bekar olduğu incelenmiştir. Görev yaptıkları eğitim kurumunun statüsüne bakıldığında %89.1'i kamu ve %10.1'nin ise özel kurumu olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin %89.9'u kadrolu ve %10.1'nin ise ücretli olarak istihdam edilmektedir. Mesleki tecrübe dağılımlarına

Tablo 1. Örneklemin Temel Özellikleri

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Erkek	401	82.7
	Kadın	84	17.3
Yaş	22-29	51	10.5
	30-39	164	33.8
	40-49	197	40.6
	50 yaş ve üzeri	73	15.1
Medeni Durum	Evli	395	81.4
	Bekar	90	18.6
Görev Yapılan Eğitim Kurumu	Kamu	436	89.9
	Özel	49	10.1
İstihdam Biçimi	Kadrolu	436	89.9
	Ücretli	49	10.1
Mesleki Tecrübe	1 ay-3 yıl	45	9.3
	4 yıl-7 yıl	31	6.4
	8 yıl-11 yıl	75	15.5
	12 yıl ve üzeri	334	68.9
Kariyer Basamağı	Öğretmen	159	32.8
	Uzman Öğretmen	291	60.0
	Baş Öğretmen	35	7.2
Mezuniyet Durumu	Lisans	369	76.1
	Yüksek Lisans	114	23.5
	Doktora	2	0.4

bakıldığında %9.3'ü 1 ay-3 yıl, %6.4'ü 4 yıl-7 yıl, %15.5'i 8 yıl-11 yıl ve % 68.9'u 12 yıl ve üzeri görev yapmaktadır. Kariyer basamakları incelendiğinde %32.8'i öğretmen, %60.0'i uzman öğretmen ve %7.2'si baş öğretmendir. Mezuniyet durumlarına bakıldığında ise %76.1'i lisans, %23.5'i yüksek lisans ve %0.4'ü ise doktora düzeyinde eğitime sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Değişkenler	Ortalama	Standart Sapma
Fiziksel Aktivitelere Katılım	3.190	0.760
Üretici Aktivitelere Katılım	3.245	0.972
Sosyal Aktivitelere Katılım	4.123	0.804
Bilişsel Aktivitelere Katılım	2.606	0.900
İş-Aile Çatışması	2.842	1.096
Aile-İş Çatışması	2.420	1.053

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılan öğretmenlerin, fiziksel aktivitelere katılım ortalamaları 3.190, üretici aktivitelere katılım ortalaması 3.245, sosyal aktivitelere katılım ortalaması 4.123 ve bilişsel aktivitelere katılım ortalaması 2.606 olarak hesaplanmış olup iş-aile çatışması ortalamaları 2.842 ve aile-iş çatışması ortalamaları da 2.420 olarak hesaplanmıştır. Araştırma modeli analizine geçmeden önce, çalışmada kullanılan ölçeklerin yapılarının geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Bu analizler, iç tutarlılık güvenilirliği, birleşme geçerliliği ve ayrışma geçerliliğinden oluşmaktadır.

Cronbach Alfa, ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirmek için kullanılan bir ölçüdür. Literatürde genellikle 0.70 veya daha yüksek bir Cronbach Alfa değeri kabul edilebilir güvenilirlik düzeyini temsil etmektedir (Henseler vd., 2016). Composite Reliability (CR), faktör analizi sonucunda elde edilen faktörlerin güvenilirliğini değerlendirmek için

kullanılan bir ölçüdür. Genellikle 0.70 ile 0.95 arasında bir CR değeri kabul edilebilir düzeyde güvenilirlik sağladığı ifade edilmektedir. AVE, yapısal eşitlik modelinde kullanılan bir ölçüdür ve ölçeğin geçerliliğini değerlendirmek için kullanılır. AVE değeri genellikle 0.50 veya daha yüksek bir değer olarak kabul edilmektedir. Faktör yükleri, her bir indikatörün ilgili faktörle ilişkisini ölçen değerlerdir. Faktör yükleri genellikle 0.40 ile 0.70 arasında değerler alır. Ancak, indikatörlerin faktör yükleri doğrudan atılmadan önce değişkenin teorik ve kavramsal önemi göz önünde bulundurulmalıdır (Hair vd., 2014).

Tablo 3'teki değerler incelendiğinde faktör yüklerinin 0.570 ile .986 arasında yük aldığı görülmektedir. AVE ve CR değerleri eşik değer üzerinde olduğu için faktör yükü 0.50 ile 0.70 arasında yer alan ifadeler ölçekten çıkartılmamıştır. Ancak boş zaman katılım ölçeğinde yer alan madde 1, 3, 4, 6, 9, 13, 14 ve 15. ifadeler .40'ın altında değer aldığı için analizden çıkartılmıştır.

Ölçeklerin Cronbach Alpha katsayılarının 0.744 ile 0.940 arasında; CR katsayıları da .755 ile .968 arasında değer aldığı görülmekte olup iç tutarlılık güvenilirliği sağlandığı söylenebilir. AVE katsayılarının 0.582 ile 0.743 arasında olması nedeniyle birleşme geçerliliğinin sağlandığı görülmektedir.

Ayrışma geçerliliğini değerlendirmek amacıyla Fornell ve Larcker (1981) tarafından önerilen ölçüt ve Henseler vd. (2015) tarafından önerilen HTMT (Heterotrait-Monotrait Ratio) katsayıları kullanılmıştır. Tablo 4'te yer alan Fornell ve Larcker (1981) testine göre, araştırmada yer alan yapıların açıklanan ortalama varyans (AVE) değerlerinin karekökü, bu yapılar arasındaki korelasyon katsayılarından yüksek olmalıdır.

Tablo 3. Ölçeklerin Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizleri

Ölçek	İfadeler	Faktör yükü	Cronbach Alfa	CR	AVE	
Boş Zaman Katılım Ölçeği	Fiziksel Aktiviteler	BZK2	.741	.925	.944	.694
		BZK4	.621			
		BZK5	.791			
	Üretici Aktiviteler	BZK7	.570	.744	.755	.582
		BZK8	.903			
		BZK10	.977			
Sosyal Aktiviteler	BZK11	.973	.885	.936	.739	
	BZK12	.679				
İş-Aile Çatışması Ölçeği	İş-Aile Çatışması	İAÇ1	.932	.789	.807	.708
		İAÇ2	.986			
		İAÇ3	.665			
		İAÇ4	.737			
		İAÇ5	.808			
	Aile-İş Çatışması	İAÇ6	.986	.940	.968	.743
		İAÇ7	.641			
		İAÇ8	.662			
		İAÇ9	.933			
		İAÇ10	.935			

Tablo 4. Ayrışma Geçerliliği Sonuçları (Fornell ve Larcker Kriteri)

	Aile-İş Çatışması	Fiziksel Aktivite	Sosyal Aktivite	Üretici Aktivite	İş-Aile Çatışması
Aile-İş Çatışması	.833				
Fiziksel Aktivite	.392	.694			
Sosyal Aktivite	.124	.514	.859		
Üretici Aktivite	.160	.447	.436	.842	
İş-Aile Çatışması	.616	.138	.042	.094	.862

Tablo 4'teki değerler incelendiğinde her bir yapının AVE karekök değerinin diğer yapılarla olan korelasyon katsayılarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Henseler vd. (2015) tarafından önerilen HTMT (Heterotrait-Monotrait Ratio) katsayıları, bir araştırmada yer alan tüm değişkenler arasındaki korelasyonların geometrik ortalamalarının, aynı değişkenlere ait ifadelerin korelasyonlarının geometrik ortalamalara oranını ifade etmektedir. Bu katsayılar, yapılar arasındaki yakınlık veya uzaklık düzeyini değerlendirmek için kullanılmaktadır. Araştırmacılar, ölçülen yapıların teorik olarak birbirlerine yakın olması durumunda HTMT katsayısının 0.90'dan, birbirinden teorik olarak uzak yapılar için ise 0.85'in altından olması gerektiğini belirtmişlerdir. Tablo 5'te HTMT katsayılarının kontrol edildiği durumu göstermektedir.

Tablo 5. Ayrışma Geçerliliği Sonuçları (HTMT Kriteri)

	Aile-İş Çatışması	Fiziksel Aktivite	Sosyal Aktivite	Üretici Aktivite	İş-Aile Çatışması
Aile-İş Çatışması					
Fiziksel Aktivite	.369				
Sosyal Aktivite	.116	.631			
Üretici Aktivite	.189	.546	.511		
İş-Aile Çatışması	.626	.123	.063	.121	

Tablo 6. Araştırma Modeli Katsayıları

Değişkenler	VIF	f ²	R ²	Q ²
Fiziksel Aktivite → Aile-İş Çatışması	1.713	.258		
Sosyal Aktivite → Aile-İş Çatışması	1.693	.317	.316	.252
Üretici Aktivite → Aile-İş Çatışması	1.727	.006		
Fiziksel Aktivite → İş-Aile Çatışması	1.713	.002		
Sosyal Aktivite → İş-Aile Çatışması	1.693	.020	.080	.021
Üretici Aktivite → İş-Aile Çatışması	1.319	.008		

Tablo 7. Araştırma Modeli Etki Katsayıları

Hipotezler	Etki	Standart sapma	t-değeri	p-değeri
Fiziksel Aktivite → Aile-İş Çatışması	-.368	.094	3.775	.000
Fiziksel Aktivite → İş-Aile Çatışması	.187	.115	1.431	.153
Sosyal Aktivite → Aile-İş Çatışması	-.205	.112	2.888	.000
Sosyal Aktivite → İş-Aile Çatışması	-.180	.144	1.221	.222
Üretici Aktivite → Aile-İş Çatışması	.064	.122	0.486	.627
Üretici Aktivite → İş-Aile Çatışması	.084	.174	0.578	.563

4.1. Yapısal Model

Araştırma modelinin analizinde Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM) yöntemi kullanılmıştır. Veriler, analiz için SmartPLS 4.0 istatistik programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırma modelinin doğrusallık yol katsayıları, R² ve etki büyüklüğü (F²) hesaplamaları için PLS algoritması kullanılmıştır. Ayrıca tahmin gücünü (Q²) değerlendirmek amacıyla Blindfolding analizi gerçekleştirilmiştir. PLS yol katsayılarının anlamlılığını değerlendirmek için bootstrapping yöntemi kullanılarak 5000 alt örneklem oluşturulmuş ve bu örneklemeler üzerinden t değerleri hesaplanmıştır. Bu şekilde, modelin parametrelerinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı belirlenmiştir.

Değişkenler arasındaki VIF (Variance Inflation Factor) değerleri incelendiğinde, değerlerin eşik değeri olan 5'in altında olduğu görülmüştür (Hair vd., 2017). Bu durum, değişkenler arasında anlamlı bir doğrusallık problemi olmadığını göstermektedir.

Modele ait elde edilen R² değerleri incelendiğinde, aile iş çatışması değişkeninin %32 ve iş aile değişkeninin %08 oranında açıklandığı görülmektedir. Etki büyüklüğü katsayılarının (F²) değerlendirilmesinde, 0.02 ve üzeri düşük, 0.15 ve üzeri orta, 0.35 ve üzeri yüksek olarak kabul edilmektedir (Cohen, 1988). Etki büyüklüğü katsayılarını incelediğimizde, fiziksel ve sosyal aktivitelere katılımın aile iş çatışması üzerinde orta seviyede etki büyüklüğüne sahip olduğu görülmektedir.

Endojen değişkenler için hesaplanan tahmin gücü katsayıları (Q²) değerlerinin sıfırdan büyük olması, araştırma modelinin mental iyi oluş ve rekreasyon deneyimi değişkenlerini tahmin etme gücüne sahip olduğunu göstermektedir (Hair vd., 2017). Tablodaki Q² değerlerinin sıfırdan büyük olması, modelin belirtilen değişkenleri etkileyen faktörleri doğru bir şekilde tahmin edebildiğini ve açıklama gücüne sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 7'de değişkenler arasında etkinin test edilmesi için yol analizleri yapılmıştır. Elde edilen bulgular, fiziksel aktivitelere katılımın aile iş çatışması üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmektedir ($\beta=-0.368$, $p<0.01$). Bu bulgu, araştırmanın H_5 hipotezini desteklemektedir. Fiziksel aktivitelere katılımın aile iş çatışmasının üzerinde negatif ve anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir. Sosyal aktivitelere katılımın aile iş çatışması üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir ($\beta=-0.205$, $p<0.01$). Bu bulgu, araştırmanın H_7 hipotezi desteklemektedir. Sosyal aktivitelere katılımın aile iş çatışmasının üzerinde negatif ve anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir.

5. Sonuç ve Öneri

Araştırmanın amacı öğretmenlerin boş zaman katılımlarının iş-aile/aile-iş çatışması üzerindeki etkisini araştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda Ankara ilinde görev yapan öğretmenler üzerinde boş zaman katılımı ve iş-aile ölçeği kullanılarak veri toplanmıştır. Veriler analiz edilerek bulgular raporlanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, öğretmenlerin boş zamanlarında katıldıkları rekreasyon faaliyetleri sosyal, üretici, fiziksel ve bilişsel aktivitelere katılım olarak en yüksekte en düşüğe doğru sıralanmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin, iş-aile/aile-iş çatışması düzeylerinin de ortalamasının altında olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırma bulgularında, fiziksel aktivitelere katılımın aile-iş çatışmasını negatif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, öğretmenlerin boş zamanlarında spor yapma, günlük yürüyüş yapma ve çeşitli spor faaliyetlerine katılmalarının, aile-iş dengesini olumlu bir şekilde etkilediğini göstermektedir. Bu aktiviteler, aile ve iş arasındaki çatışmayı azaltarak bir tampon görevi görebilir. Bu tür aktiviteler, kişilerin enerjilerini yeniden kazanmalarını ve tazelenenlerden sonra hem ailelerine hem de iş yerlerine daha iyi hizmet edebilmelerini sağlayabilir. Aile üyeleri ile yapılan fiziksel aktiviteler, aile yaşantısındaki olası gerginlikleri ve işle ilgili görevlere odaklanma konusundaki zorlukları azaltmada önemli bir rol oynayabilir. Aynı zamanda, aile sorumluluklarından ve zaman yönetimi zorluklarından kaynaklanan problemleri çözmek ve aile içi iletişimi güçlendirmek için bu tür fiziksel etkinliklerin kullanılması, ev yaşamıyla iş yaşamı arasındaki dengeyi korumada yardımcı olabilir. Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu ise, sosyal aktivitelere katılımın aile-iş çatışmasını negatif yönde etkilediği sonucudur. Sosyal aktivitelere katılım, bireylerin aile yaşantısı ile iş yaşantısı arasındaki çatışmayı azaltmada etkili bir tampon görevi görebilir. Özellikle aile yaşantısının ve iş yaşantısının yoğunluğu göz önüne alındığında, sosyal aktivitelerin aile-iş dengesini kurmada önemli bir dengeleyici olabilir. Aile üyeleri ile geçirilen zaman, kişisel ilişkileri güçlendirebilir ve aile içi bağları pekiştirebilir. Bu tür etkileşimler, aile üyeleri arasındaki iletişimi artırabilir, anlayışı güçlendirebilir ve sorunları daha etkili bir şekilde çözmelerine yardımcı olabilir. Arkadaş ve akraba ziyaretleri ile aile üyeleriyle birlikte vakit geçirmek önemli sosyal faaliyetlerdir. Bu tür sosyal aktiviteler, duygusal destek sağlayarak ve aile yaşantısındaki olası gerginlikleri azaltarak, işle ilgili görevlere daha fazla odaklanmayı sağlayabilir. Ayrıca, aile içi ilişkileri güçlendirebilir ve bu, aile yaşantısının daha harmonik ve işte daha başarılı olmanın anahtarı olabilir.

Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre boş zaman katılımının örgütler için ne kadar önemli olduğu bir kere daha ispatlanmıştır. Örgütler, çalışanlarının iş-aile/aile-iş çatışmalarını ortadan kaldırmak için bilhassa aile içi rekreasyon faaliyetlerini maddi olarak desteklemelidirler. Bu araştırmada boş zaman katılımının iş-aile çatışması üzerine etkisi bulunmamıştır. Bu durum sebepleri arasında eğitim kurumlarında çalışma saatleri içerisinde iş yeri rekreasyon faaliyetleri yapılmaması yer alabilir. Halbuki iş yerleri kurum içi rekreasyon faaliyetleri düzenlemiş olsalar, çalışanlar işten kaynaklı stres ve gerginliklerini bu aktiviteler ile terk edebilirler. İleride yapılacak olan çalışmalar, iş yerinde rekreasyon faaliyetleri yapan örgütler üzerine odaklanabilirler. Aile-iş çatışması içerisinde olan çalışanlar, aileleri ile birlikte fiziksel ve sosyal faaliyetler yaparak aile yaşamı ile iş yaşamı arasında denge kurabilirler.

Etik Beyan: Bu çalışmada kullanılan anket yöntemi için Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 14/06/2023 tarihli ve 06 nolu toplantısında 189171 sıra sayılı kararı ile izin alınmıştır. Aksi bir durumun tespiti halinde TO&RE Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazar (lar) ına aittir.

Yazar Katkı Beyanı: Yazarların katkı oranı eşittir.

Çıkar Beyanı: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Kaynakça

- Akkuş, A. (2020). *Öğretmenlerin Kişi-Örgüt Uyumunun İş-Aile Çatışması ve Yaşam Doyumuna Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Apaydın, M. D. (2004). *Çift Kariyerli Ailelerde İş-Aile ve Aile-İş Çatışmalarının Kendini Kurgulama Düzeyleri ile İlişkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Başoğlu, B., Şekeroğlu, M. Ö. & Altun, E. (2016). Öğretmenlerin Aile-İş Çatışması ve İş-Aile Çatışmalarının Yaşam Doyumuna Etkisi ve Bazı Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(32), 277-291.
- Beard, J. & Ragheb, M. (1980). Measuring Leisure Satisfaction. *Journal of Leisure Research*, 12(1), 20-33.
- Büyüköztürk, Ş., Şekercioğlu, G. & Çokluk, Ö. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyükyılmaz, O. & Akyüz, S. (2015). Safranbolu'daki Otel ve Konak Çalışanlarının Algıladığı İş-Aile Yaşam Çatışmasının İş Tatmini Üzerindeki Etkisi. *Akademik Bakış Dergisi*, 52, 265-284.
- Caltabiano, M. L. (1994). Measuring the Similarity among Leisure Activities Based on Perceived Stress-reduction Benefit. *Leisure Studies*, 13(1), 17-31. doi:10.1080/02614369400390021.
- Cassidy, T. & Long, C. (1996). Problem Solving Style. Stress and Psychological Illness: Development of a Multi Factorial Measure. *British Journal of Clinical Psychology*, 3, 265-277.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Coleman, D. & Iso-Ahola, S. E. (1993). Leisure and Health: The Role of Social Support and Selfdetermination. *Journal of Leisure Research*, 25, 111-128.

- Demir, S. (2019). Psikolojik Sermaye ve İş-Aile Yaşam Çatışması İlişkilerinin İncelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 13(19), 557-576.
- Demirbaş, L. (2020). Öğretmenlerin Rekreasyon Etkinliklerine Katılım Sıklıklarının, Mutluluk ve Yaşam Kalitesine Olan Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Batman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman.
- Dorul, E. (2017). Milli Eğitime Bağlı Görev Yapan Öğretmenlerin Rekreasyon Etkinliklerine Katılımlarının ve Serbest Zaman Engellerinin İncelenmesi (Antalya Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Dumazedier, J. (1974). Leisure and the Social System. In Murphy J. F. (ed.) *Concepts of Leisure*. Englewood Cliffs, NJ, Prentice-Hall, 133.
- Fornell, C. & Larcker, D. F. (1981). Structural Equation Models with Unobservable Variables and Measurement Error: Algebra and Statistics. *Journal of Marketing Research*, 18, 382-388.
- Greenhaus, J. H. & Beutell, N. J. (1985). Sources of Conflict between Work and Family Roles. *Academy of management review*, 10(1), 76-88.
- Hair, J. F., Sarstedt, M., Hopkins, L. & Kuppelwieser, V. G. (2014). Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM): An Emerging Tool in Business Research. *European Business Review*, 26(2), 106-121.
- Hair, J.F., Hult, G.T.M., Ringle, C.M. & Sarstedt, M. (2017) *A Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM)*. 2nd Edition, Sage Publications Inc., Thousand Oaks, CA.
- Harmon, J. & Kyle, G. T. (2016). Positive Emotions and Passionate Leisure Involvement. *Annals of Leisure Research*, 19(1), 62-79.
- Hawkes, S. R. (1991). Recreation in The Family. In S. J. Bahr (Ed.). *Family Research: A Sixty Year Review, 1930-1990* (pp. 387-433). New York, N.Y: Lexington Books.
- Henseler, J., Hubona, G. & Ray, P. A. (2016), Using PLS Path Modeling in New Technology Research: Updated Guidelines, *Industrial Management & Data Systems*, 116(1), 2-20. <https://doi.org/10.1108/IMDS-09-2015-0382>
- Henseler, J., Ringle, C. M. & Sarstedt, M. (2015). A New Criterion for Assessing Discriminant Validity in Variance-Based Structural Equation Modeling. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 43(1), 115-135. <https://doi.org/10.1007/s11747-014-0403-8>
- Huff, C., Widmer, M., McCoy, K. & Hill, B. (2003). The Influence of Challenging Outdoor Recreation on Parent-adolescent Communication. *Therapeutic Recreation Journal*, 37(1), 18-37.
- Iso-Ahola, S. E. & Park, C. J. (1996). Leisure-Related Social Support and Self Determination as Buffers of Stress-Illness Relationship. *Journal of Leisure Research*, 28(3), 169.
- Jim, C. Y. & Chen, W. Y. (2009). Leisure Participation Pattern of Residents in a New Chinese City. *Annals of the Association of American Geographers*, 99(4), 657-673.
- Kahn, R. L., Wolfe, D. M., Quinn, R. P., Snoek, J. D. & Rosenthal, R. A. (1964). *Organizational stress: Studies in role conflict and ambiguity*. John Wiley.
- Karaküçük, S. (2005). *Rekreasyon-Boş zamanları Değerlendirme* (6. Basım). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Keyes, C. L. (2002). The Mental Health Continuum: From Languishing to Flourishing in Life. *Journal of Health and Social Behavior*, 43(2), 207-222. <https://doi.org/10.2307/3090197>
- Keyes, C. L., Dhingra, S. S. & Simoes, E. J. (2010). Change in Level of Positive Mental Health as a Predictor of Future Risk of Mental Illness. *American Journal of Public Health*, 100(12), 2366-2371. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2010.192245>
- Korkmaz, F. & Aksoy, A. (2020). İş Yükü Fazlalığının Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkisinde İş-Aile Çatışmasının Aracı Rolü: Sağlık Sektöründe Bir Uygulama. *Business & Management Studies: An International Journal*, 8(2), 1628-1657.
- Kossek, E. E. (2005). Workplace Policies and Practices to Support Work and Families: Gaps in Implementation and Linkages to Individual and Organizational Effectiveness. *Workforce/workplace Mismatch*, 97-116.
- Kraus, R. G. (1994). *Leisure in a Changing America: Multicultural perspectives*. Canada: Macmillan College Pub.Co.
- McKechnie, G. E. (1975). *Leisure Activity Blank*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), (Temmuz, 2023). *Millî Eğitim İstatistikleri-Örgün Eğitim 2021-2022*. <https://www.meb.gov.tr/2021-2022-orgun-egitim-istatistikleri-aciklandi/haber/27552/tr>. Erişim Tarihi: 17/07/2023.
- Netemeyer, R. G., Boles, J. S. & McMurrian, R. (1996). Development and Validation of Work Family Conflict Scales. *Journal Of Applied Psychology*, 81(4), 400-409.
- Öner, M. (2012). *İş-Aile Çatışması ve İş Tatmini İlişkisi: Özel Dershane Öğretmenleri Üzerine Bir Araştırma (Kocaeli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Özdemir, M. Ç. (2018). *Türkiye'de Zaman Kullanımının Analizi*. Multidisipliner, Çalışmalar-4, (Sosyal Bilimler) Cilt I, Ed. Abidin Temizer-İbrahim Serbestoğlu, Institut za Geografiju, Podgorica, Montenegro.
- Özer, N. & Kış, A. (2015). Okul Müdürlerinin Zaman Yönetimi Becerileri ile Yaşadıkları İş Aile Çatışması Arasındaki İlişki. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 6 (11), 103-122.
- Özku, R. & Cömert, M. (2019). Ortaokul Öğretmenlerinde İş-Aile Çatışması Düzeyleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(1), 129-138.
- Pressman, S. D., Matthews, K. A., Cohen, S., Martire, L. M., Scheier, M., Baum, A. & Schulz, R. (2009). Association of Enjoyable Leisure Activities with Psychological and Physical Well being. *Psychosomatic Medicine*, 71(7), 725-732.
- Procidano, M. E. & Heller, K. (1983). Measures of Perceived Social Support from Friends and from Family: Three Validation Studies. *American Journal of Community Psychology*, 11(1), 1-24.
- Sara Wells, M., Widmer, M. A. & Kelly McCoy, J. (2004). Grubs and Grasshoppers: Challenge-based Recreation and The Collective Efficacy of Families with at-risk Youth. *Family relations*, 53(3), 326-333.
- Sevil, T. (2015). *Terapatik Rekreasyonel Aktivitelere Katılımın Yaşlıların Algıladıkları Boş Zaman Tatmini, Yaşam Tatmini ve Yaşam Kalitesine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Stack, J. A. C. & Iwasaki, Y. (2009). The Role of Leisure Pursuits in Adaptation Processes Among Afghan Refugees Who Have Immigrated to Canada. *Leisure Studies*, 28(3), 239-259.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), (Eylül, 2023). *Yaşam Kalitesi Modülü*, 2022. <https://data.tuik.gov.tr/>. Erişim Tarihi:22/09/2023
- Vapur, M. & Yavuz, E. (2022). Boş Zaman Katılımını Yaşam Kalitesine Etkisi: Boş Zaman Tatmini ve Algılanan Stresin Aracılık Rolü. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 5(3), 1252-1268.
- Vapur, M. (2023). Öğretmenlerin Rekreasyonel Aktivitelere Katılım Düzeyleri ile İş Tatminleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 10(3), 67-79.
- Voydanoff, P. (2005). Consequences of Boundary-Spanning Demands and Resources for Work-to-Family Conflict and Perceived Stress. *Journal of occupational health psychology*, 10(4), 491.

- Wang, C. C. (2008). *Leisure Participation, Leisure Motivation, and Life Satisfaction For Elders In Public Senior Resident Homes In Taiwan*. Unpublished Doctor Of Philosophy Dissertation, The University Of The Incarnate, 30.
- Weissinger, E. & Iso-Ahola, S. E. (1992). Use of Recreation Majors as Research Subject: Differences Between Majors on Leisure-Related Variables. *Leisure Science, 14*. 327- 335.
- Zabriskie, R. B. & Freeman, P. (2004). Contributions of Family Leisure to Family Functioning among Transracial Adoptive Families. *Adoption Quarterly, 7*(3), 49-77.
- Zabriskie, R. B. & McCormick, B. P. (2001). The Influences of Family Leisure Patterns on Perceptions of Family Functioning. *Family relations, 50*(3), 281-289.
- Zabriskie, R. B. & McCormick, B. P. (2003). Parent and Child Perspectives of Family Leisure Involvement and Satisfaction with Family Life. *Journal of Leisure Research, 35*(2), 163-189.